

TÜM YÖNLERİYLE GEÇİCİ 67'NCİ MADDE

TEMPORARY ARTICLE 67 WITH ALL DIMENSIONS

Selçuk Turgay AZAK^(*)

ÖZ

Gelir Vergisi Kanununda menkul sermaye iradı ve değer artış kazancının konusuna giren bir kısım kazanç ve iratların vergilendirme durumlarında GVK'nın Geçici 67'nci maddesi ile önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmamızda öncelikle Geçici 67'nci maddenin kapsamı tanımlanmış, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının türüne göre matrah tarif edilmiş, sonrasında söz konusu madde kapsamında menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının türüne göre vergilendirilme şekli ifade edilmiş, beraberinde örneklerle konu pekiştirilmiştir. Ayrıca Geçici 67'nci madde kapsamında elde edilen kazançların ticari faaliyet kapsamında elde edilmesine yönelik açıklamalar yapılmış ve ihtiyari beyan müessesesi kapsamında zarar mahsubundan bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Menkul Kıymet, Diğer Sermaye Piyasası Araçları, İktisap Tarihi, İhraç Tarihi, Zarar Mahsubu

ABSTRACT

There has been significant changes made to the taxation of income from immovable property and capital gains with Temporary Article 67 of the ITL. The study first defines the scope of Temporary Article 67 and the tax base depending on the type of securities, then it explains how the instruments are taxed depending on their types, by giving examples. The study also provides further explanation as to income derived from business activities within the scope of Temporary Article 67 and loss offsetting with voluntary declaration.

Keywords: Securities, other capital market instruments, acquisition date, issue date, loss offset

^(*) Vergi Müfettiş Yardımcısı

1- GİRİŞ

Gelir Vergisi Kanununa 5281 sayılı Kanunun¹ 30'uncu maddesiyle eklenen Geçici 67'nci madde ile menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirlere uygulanmak üzere, vergilendirme sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu düzenleme 01.01.2006-31.12.2015 tarihleri arasında uygulanacaktır.

Söz konusu kanun maddesiyle tahvil ve hazine bonolarının vergilendirilmesine, hisse senetlerinin alım - satım kazançlarının vergilendirilmesine, menkul kıymet yatırım fonlarının fona iadesi neticesinde elde edilen kazançların vergilendirilmesine ve diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilen vadeli işlemler ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesine yönelik kapsamlı değişiklik yapılmıştır.

Bu çalışmamızda GVK'nın Geçici 67'nci maddesiyle ilgili düzenlemelere değinilecek ve örneklerle düzenlemeler açıklanmaya çalışılacaktır.

2- GEÇİCİ 67'NCİ MADDENİN KAPSAMI

2.1- Kanun Metninde Yer Alan Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracı Tanımı

GVK Geçici 67'nci madde kapsamında işlem yapılabilmesi için söz konusu menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının bazı şartları taşıması gereklidir. Bu düzenleme Geçici 67'nci maddenin 13'üncü fıkrasında yer almaktadır:

“Bu maddede geçen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı ifadesi, özel bir belirleme yapılmadığı sürece Türkiye’de ihraç edilmiş ve Sermaye Piyasası Kurulunca kayda alınmış ve/veya Türkiye’de kurulu menkul kıymet ve vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören menkul kıymetler veya diğer sermaye piyasası araçları ile kayda alınmamış olsa veya menkul kıymet ve vadeli işlem borsalarında işlem görmese dahi Hazinece veya diğer kamu tüzel kişilerin ihraç edilecek her türlü menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracını ifade eder.

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergelere dayalı olarak düzenlenmeler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri bu madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı addolunur.”

Yukarıda yer alan düzenlemenin ilk paragrafı ile hangi menkul kıymetlerin Geçici 67'nci madde kapsamında işlem göreceği, ikinci paragrafı ile diğer sermaye piyasası aracının ne anlama geldiği hakkında açıklama yapılmıştır.

Bu düzenleme ile kamu kurumları ya da Hazine tarafından ihraç edilen tüm menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları üzerinden elde edilen gelirler, herhangi bir şart olmaksızın Geçici 67'nci madde kapsamındadır. Bunun haricinde söz konusu madde kapsamına giren diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarının;

- Türkiye’ de ihraç edilmiş ve SPK tarafından kayda alınmış olanları veya
- Türkiye’de kurulu menkul kıymet, vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem görmesi gerekmektedir.

¹ 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Yukarıda 've' - 'veya' ifadeleri Kanun maddesi kapsamını önemli ölçüde belirlemektedir. Buna göre söz konusu menkul veya diğer sermaye piyasası aracının Türkiye'de ihraç edilmiş olması ile SPK tarafından kayda alınması şartları birlikte sağlanmalıdır. Diğer taraftan menkul veya diğer sermaye piyasası aracı Türkiye'de ihraç edilmiyor ve SPK kurul kaydına alınmasa dahi Türkiye' de organize menkul kıymet ve türev ürün borsalarında bu madde kapsamında işlem görmesi için yeterli olacaktır.

Ayrıca 279 seri nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğine² göre tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahviller geçici 67'nci madde kapsamındaki menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı tanımına girmemekte olup, söz konusu tahvil faizleri üzerinden GVK 94 veya KVK 15 ile 30'uncu maddeleri uyarınca tevkifat yapılacaktır.

Örneğin: Nazilli A.Ş.' ye ait tahviller New York' ta ihraç edilmiş ve New York Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmektedir. Söz konusu tahvillerin elden çıkarılmasından ortaya çıkan kazançlar Geçici 67'nci kapsamında olmayacaktır. Çünkü söz konusu tahvil ihracı ABD'de gerçekleştiğinden ve New York Menkul Kıymetler Borsasında işlem gördüğünden Geçici 67'nci kapsamında tevkifata tabi olmayacaktır.

2.2- Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracının 01.01.2006 Tarihi İtibariyle İhraç Edilmiş ya da İktisap Edilmiş Olması

GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 9 ve 10'uncu fıkralarında ilgili durumla ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu fıkralar aşağıdadır:

"9) Bu maddenin yürürlük tarihinden önce ihraç edilmiş olan her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulması veya elden çıkarılması suretiyle sağlanan gelirlerin vergilendirilmesinde bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde, 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır.

10) Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce iktisap edilmiş olan menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından veya elde tutulma sürecinde elde edilen gelirler için bu madde hükümleri uygulanmaz. Bu gelirlerin vergilendirilmesinde 31.12.2005 tarihi itibarıyla geçerli olan hükümler uygulanır."

Buna göre 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilecek olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilecek faiz gelirleri ile bunların alım-satım kazançları üzerinden yapılmakta olan tevkifat oranı konuya ilişkin 27.09.2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı³ uyarınca, 01.10.2010 tarihinden itibaren hem tam, hem de dar mükellef gerçek kişiler için %10 olarak belirlenmiştir.

Geçici 67'nci maddenin 10'uncu fıkrasına göre 01.01.2006 tarihinden itibaren iktisap edilen hisse senetlerinin alım-satım kazançları tevkifata tabi olacaktır. Konuya ilişkin yine 27.09.2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca söz konusu oran tüm tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %0 olarak belirlenmiştir.

Bu bilgileri özetlemek gerekirse; her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile TOKİ ve Özelleştirme İdaresi tarafından ihraç edilen menkul kıymetlerde esas kriter kıymetlerin 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olması iken, söz konusu kıymetler dışındaki menkul kıymet ve diğer tüm sermaye

² 13.01.2011 tarih ve 27814 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ 30.09.2010 tarih ve 27715 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

piyasası araçlarındaki (hisse senetleri dahil) kriter Geçici 67'nci maddenin 10'uncu fıkrası uyarınca 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilmiş olması gerekmektedir.

Örneğin: Tam mükellef Demir Bey 04.02.2004 tarihinde ihraç edilmiş olan 10 yıl vadeli senede bir kupon ödemeli devlet tahvili üzerinden 2014 yılında 5.000,00 TL kupon faiz geliri elde etmiştir.

Devlet tahvili üzerinden elde edilen faiz 2014 takvim yılında elde edilmesine rağmen kıymetin ihraç tarihi 01.01.2006 tarihinden önce olduğundan dolayı 31.12.2005 itibarıyla geçerli hükümler uygulanacak, işle geçici 67'nci madde kapsamında olmayacaktır.

Örneğin: Dar mükellef John 10.10.2005 tarihinde Borsa İstanbul bünyesinde hisse senetleri ihraç edilen bir şirkete ait hisse senetlerini 03.05.2011 tarihinde satın almış ve 04.07.2011 tarihinde elden çıkarmıştır.

Söz konusu durumda hisse senetlerinin ihraç edilme tarihi önemli değildir. Bu durum Geçici 67'nci maddenin 10'uncu fıkrasında daha önce ifade edildiği üzere açıklanmıştır. Bu noktada iktisap tarihinin 01.01.2006 tarihinden sonra olması gerekmektedir. Dolayısıyla iktisap tarihi 03.05.2011 olduğundan elde edilen kazanç Geçici 67'nci madde hükümlerine tabi olacaktır.

2.3- Menkul Kıymet ve Diğer Sermaye Piyasası Aracı Üzerinden Elde Edilen Gelirin Banka veya Aracı Kurum Vasıtasıyla Elde Edilmesi

Geçici 67'nci maddenin 1'inci fıkrasında;

“Bankalar ve aracı kurumlar takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla;

- a) Alım satımına aracılık ettikleri menkul kıymetler ile diğer sermaye piyasası araçlarının alış ve satış bedelleri arasındaki fark,
- b) Alımına aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının itfası halinde alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark,
- c) Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının tahsiline aracılık ettikleri dönemsel getirileri (herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan),
- d) Aracılık ettikleri menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan gelirler üzerinden %15 oranında vergi tevkifatı yaparlar. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 2'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki mükellefler ile münhasıran menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı getirileri ile değer artışı kazançları elde etmek ve bunlara bağlı hakları kullanmak amacıyla faaliyette bulunan mükelleflerden 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa⁴ göre kurulan yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarıyla benzer nitelikte olduğu Maliye Bakanlığınca belirlenenler için bu oran %0 olarak uygulanır.”

diğer taraftan Geçici 67'nci maddenin 12'nci fıkrasında banka ve aracı kurum tanımı yapılmıştır. Söz konusu hükme göre:

“Bu maddede geçen, “banka” kavramı 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu⁵ kapsamında Türkiye’de faaliyette bulunan bankaları ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını, “aracı kurum” kavramı ise 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye’de faaliyette bulunan aracı kurumları ifade eder.”

⁴ 30.07.1981 tarih ve 17416 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁵ 23.06.1999 tarih ve 23734 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Bu hükme göre; Bankalar Kanunu kapsamında Türkiye’de faaliyette bulunma izni almış olan bankalar ile Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyet icra yetkisini almış olan aracı kurumlar ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası madde hükmündeki banka ve aracı kurumları ifade etmektedir. Dolayısıyla, söz konusu kurumlar aracılığıyla menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı olarak değerlendirilen kıymetler üzerinden elde edilen gelirler geçici 67’nci maddenin 1 numaralı fıkrasına göre tevkifata tabidir.

3- MATRAH

Bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının itfası halinde, tevkifat matrahı alış bedeli ile itfa bedeli arasındaki fark olacaktır.

Geçici 67’nci maddenin 1’inci fıkrasına göre alım satım işlemlerindeki matrahın tespitinde; elden çıkarma bedelinden, kıymetin satın alma bedeli dışında, banka veya aracı kuruma ödenen komisyon ile Banka ve Sigorta Muameleleri vergisi indirim konusu yapılır.

Menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının, herhangi bir menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına bağlı olmayan dönemsel getirilerinde, tevkifat matrahı dönemsel getiri tutarı olacaktır.

3.1- Aynı Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Aracından Değişik Tarihlerde Alımlar Yapıldıktan Sonra Bunların Bir Kısımının Elden Çıkarılması

Aynı menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracından değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde Geçici 67’nci maddenin 1’inci fıkrasına göre ilk giren ilk çıkar yöntemi kullanılmak suretiyle, tevkifat matrahının tespitinde dikkate alınacak alış bedeli belirlenecektir.

GVK 258 seri numaralı Genel Tebliği uyarınca⁶; söz konusu maliyet yönteminin, sadece 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılması durumunda uygulanacağı ifade edilmiştir.

Örnek: Alper Bey borsada işlem gören Alaçatı A.Ş.’ye ait hisse senetlerinden Alsancak Bankası aracılığıyla aşağıda belirtilen tarihlerde ve miktarlarda alım/satım yapmıştır.

Tarih	Durum	Miktar(Adet)	Alış/Satış Bedeli(Birim)	Toplam Tutar
04.02.2014	Hisse Alımı	140	100	14000
07.02.2014	Hisse Alımı	120	50	6000
09.02.2014	Hisse Satışı	200	110	22000
10.03.2014	Hisse Alımı	100	100	10000
15.03.2014	Hisse Satışı	150	120	18000

⁶ 30.09.2006 tarih ve 26305 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Alper Bey ilk giren ilk çıkar yöntemine göre 09.02.2014 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli $[(100 \times 140) + (50 \times 60)] = 17.000$ TL, 15.03.2014 tarihinde satmış olduğu hisse senetlerine tekabül eden maliyet bedeli $[(50 \times 60) + (100 \times 90)] = 12.000$ TL olmaktadır. İlk giren ilk çıkar yöntemine göre 09.02.2014 tarihinde gerçekleştirilen hisse senedi satışına ilişkin tavkifat matrahı 5.000 TL, 15.03.2014 tarihinde gerçekleştirilen hisse senedi satışına ilişkin tavkifat matrahı ise 6.000 TL olarak hesaplanacaktır. Söz konusu kazanç hisse senedine ilişkin olduğundan tevkiyat oranı %0 olarak gerçekleşecektir.

3.2- Portföydeki Kıymetlerin Ödünç veya Teminata Konu Olması Halinde Elden Çıkarılması

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarının teminat gösterilmesi veya ödünç işlemlerine konu olması halinde, söz konusu kıymetler müşteri portföyü içinde değerlendirilecektir. Ancak maliyet hesaplamasında ödünç işlemine konu olan kıymetler portföy dışında, teminat gösterilen kıymetler ise portföy içinde varsayılacaktır.

3.3- Sermaye Artırımları Dolayısıyla Sahip Olunan Hisse Senetlerinin Alış Tarihi ve Bedelleri

Konu ile ilgili GVK 257 seri numaralı Genel Tebliğinde⁷ konu ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Bedelli sermaye artırımını sebebiyle rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Kar yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Örnek: Burçak Hanım, 04.02.2010 tarihinde (ABC) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 2.000 adedini toplam 50.000 TL bedel ödeyerek satın almıştır. (Z) A.Ş. tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle 23.08.2010 tarihinde %25 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya, bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda Burçak Hanım'ın bedelsiz sermaye artırımını sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedine tekabül eden maliyet bedeli, ödenen 50.000 TL'nin, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle $(50.000 / 2500) = 20$ TL olarak belirlenecektir.

⁷ 30.12.2005 tarih ve 26039 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Söz konusu hisse senetlerinin 1000 adedinin 04.12.2010 tarihinde 36.000 TL'ye satılması durumunda ise, tevkifat matrahı $(36.000 - 20.000 =) 16.000$ TL olacaktır.

Örnek: Ahmet Bey, Balçova A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 21.08.2012 tarihinde 5.500 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (YZ) A.Ş., 08.10.2012 tarihinde %50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiş olup, rüçhan hakkı kullanım fiyatı 1 TL olarak açıklanmıştır.

Ahmet Bey, rüçhan hakkını kullanmak suretiyle 500 TL ödeyerek 500 adet hisse senedi elde etmiştir.

Ahmet Bey'in sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının, sermaye artırım sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle şu şekilde hesaplanacaktır;

$$5.500 + 500 = 6.000 \text{ TL}$$

$$6.000 / 1.500 = 4 \text{ TL}$$

Ahmet Bey'in söz konusu hisse senetlerinden 600 adedini 16.12.2012 tarihinde 6.000 TL'ye satması durumunda tevkifat matrahı $(6.000 - 2.400 =) 3.600$ TL olarak belirlenecektir.

3.4- Rüçhan Hakkı Kuponlarının Satışı Halinde Maliyet Bedeli

Rüçhan hakkı kuponlarının elden çıkarılması halinde tevkifat matrahının tespit edilebilmesine yönelik açıklamalar GVK 257 seri numaralı Genel Tebliğde yapılmıştır.

Buna göre Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

Kupon Maliyeti = (	Mevcut hisse senetlerinin alış bedeli + rüçhan hakkı kullanma maliyeti	-	Rüçhan hakkı kullanım fiyatı	) x	Sermaye Artırım Oranı
	Mevcut hisse senetlerinin sayısı + elde edilecek hisse senetleri sayısı				

Kupon maliyeti, hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülerek elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir.

Örnek: Tolga Bey, Karşıyaka A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 22/01/2009 tarihinde 8.000 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (KLM) A.Ş. 01/03/2009 tarihinde %50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise 5 TL olarak açıklanmıştır.

Tolga Bey'in sermaye artırımını nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde kupon maliyeti $\{ [(8.000 + 2500) / (1.000 + 500)] - 5 \} \times \% 50 = 1$ TL olacaktır.

Elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise $(8 - 1 =) 7$ TL'dir.

3.5- Kuponlu Tahvillerde Tevkifat Matrahının Tespiti

Tahviller kuponlu veya iskontolu olarak ihraç edilebilmektedir. İskontolu tahvillerin ihraç sırasındaki iktisap bedeli, nominal tahvil bedelinin ihraçtaki faiz oranı kadar iskonto edilmesi yoluyla tespit edilir.

Kuponlu tahviller ise nominal bedeli üzerinden ihraç edilir. 3, 6 veya 12 aylık dönemlerle tahvilin nominal bedeline belirlenen faiz oranı kadar kupon ödemeleri suretiyle tahvilin faiz ödemeleri gerçekleştirilir.

Kuponlu tahvillerde tahvilin kupon itfa vadesi yaklaştıkça, tahvilin belli bir tarihte kendi fiyatının yanında, kupon bedelinin itfa tarihine yaklaşmasından kaynaklı kupon bedelinin tahakkuk eden kısmı da tahvil bedeline ilave edilmektedir. Yani kupon bedelinin belli bir tarihteki tahakkuk etmiş kısmının tahvilin piyasa fiyatına dahil edilmesi ile tahvil kirli fiyatlı hale gelir.

Kuponlu bir tahvilin satın alınmasında, işlemiş faizin bulunması halinde işlemiş faiz tutarı kupon alış bedeli, temiz işlem fiyatı (Temiz Fiyat=Sözleşme fiyatı-İşlemiş faiz) ise tahvilin alış bedeli olarak kabul edilir.

Bir tahvil için işlemiş faiz, temiz işlem fiyatı üzerine eklenmesi gereken ve son kupon tarihinden sonra tahvili elde tutma süresiyle orantılı kupon faizini ifade eder ve son kupon tarihinden valör tarihine kadar geçen gün sayısının kupon dönemi gün sayısına oranı ile ödenecek kupon faizinin çarpılması suretiyle hesaplanır.

Örnek: Hazine tarafından 06/12/2012 ihraç tarihli 100.000 TL nominal bedelli 3 yıl vadeli ve 6 ayda bir %7,5 kupon ödemeli Devlet tahviline ait nakit akımları aşağıdaki gibidir:

Devlet Tahvilinin:	Kupon Ödeme / Valör Tarihi	Kupon Ödemesi (TL)	Tevkifat Matrahı (TL)
1.Kupon	06/06/2013	7.500	-
2.Kupon	05/12/2013	7.500	-
3.Kupon	04/06/2014	7.500	3.420,33
4.Kupon	03/12/2014	7.500	7.500
Kıymet Satışı	10/02/2015	-----	3.079,67
5.Kupon	03/06/2015	7.500	7.500
6.Kupon+Anapara	02/12/2015	7.500+100.000	8.579,67 (7.500+1.079,67)

Bay (A), (XYZ) Bankası aracılığıyla 13/03/2014 valör tarihli olarak söz konusu menkul kıymetten 103.000 TL (kirli fiyat) tutarında alım yapmış olup, bu tahvili itfaya kadar elinde tutması durumunda her bir kupon dönemi itibarıyla tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Son kupon tarihi : 05/12/2013
Valör tarihi : 13/03/2014
Ödenecek ilk kupon tarihi : 04/06/2014
Kupon dönemi gün sayısı : 182
Geçen gün sayısı : 99 (05/12/2013-13/03/2014)
Kupon Faizi : 7.500
İşlemiş Faiz : 4.079,67 (99/182)x7.500
Kirli Fiyat : 103.000
Temiz Fiyat : 98.920,33 (103.000 – 4.079,67)

$$\begin{aligned}\text{İlk Kupon (3. Kupon) Ödemesinde Tevkifat Matrahı} &= \text{Kupon ödemesi-İşlemiş Faiz} \\ &= 7.500 - 4.079,67 \\ &= 3.420,33 \text{ TL}\end{aligned}$$

4. ve 5. kupon ödemelerinde matrah, kupon ödemesi olan 7.500 TL olacaktır.

Son dönem kupon ödemesinde ise tevkifat matrahı şöyle hesaplanacaktır.

$$\begin{aligned}\text{Son dönem tevkifat matrahı} &= \text{Kupon ödemesi} + (\text{Ana para} - \text{Alış Temiz Fiyatı}) \\ &= 7.500 + (100.000 - 98.920,33) \\ &= 7.500 + 1.079,67 \\ &= 8.579,67\end{aligned}$$

Bu hesaplamalar çerçevesinde tevkifat matrahları yukarıdaki tabloda yer almaktadır.

Bay (A)'nın, söz konusu menkul kıymeti, 10/02/2015 valör tarihli olarak 102.000 TL'ye (XYZ) Bankasına geri satması halinde ise tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

$$\begin{aligned}\text{Tevkifat Matrahı} &= \text{Satış Fiyatı} - \text{Alış Temiz Fiyatı} \\ &= 102.000 - 98.920,33 \\ &= 3.079,67 \text{ TL}\end{aligned}$$

3.6- Döviz, Altına veya Başka Bir Değere Endeksli Menkul Kıymet veya Diğer Sermaye Piyasası Araçları

Döviz, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracına ilişkin işlemlerde, tevkifat matrahının tespitinde alış ve satış bedeli olarak işlem tarihindeki Türk Lirası karşılıkları esas alınacaktır.

3.7- Yabancı Para Cinsinden İhraç Edilen Menkul Kıymetler veya Diğer Sermaye Piyasası Araçları

Menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracının yabancı bir para cinsinden ihraç edilmiş olması halinde ise, tevkifat matrahının tespitinde kur farkı dikkate alınmayacaktır.

Kur olarak işlem anında kullanılan kur, böyle bir kurun bulunmadığı hallerde ise Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınacaktır.

Örnek: Bay (A), (X) Bankası aracılığı ile 21/06/2010 ihraç tarihli, 3 yıl vadeli, 6 ayda bir kupon ödemeli döviz cinsinden Devlet tahvilinden 02/05/2006 tarihinde 200.000 \$ tutarında alım yapmıştır.

Bay (A), söz konusu Devlet tahvilini 07/12/2007 tarihinde (X) Bankası aracılığı ile 205.000 \$'a satmıştır.

Döviz olarak yapılan işlemlerde öncelikli olarak ilgili bankanın alım-satım tarihinde uyguladığı kur esas alınmakta olup, örneğimizde söz konusu kur, alım tarihinde 1.50 TL, satım tarihinde ise 1.60 TL olarak kabul edilmiştir.

Tevkifat matrahı tespit edilirken kur farkı dikkate alınmayacak, (X) Bankasınca Bay (A)'nın alım-satım kazancı olan (205.000 \$ - 200.000 \$ =) 5.000 \$'ın satış tarihindeki TL karşılığı olan (5.000 \$ x 1.60 =) 8.000 TL üzerinden %10 oranında tevkifat yapılacaktır.

3.8- Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmeleri

Örnek: Bay Van Gobbel'in, 18/05/2014 tarihinde Güzelbahçe Bankasıyla yaptığı 6 ay vadeli forward USD alım sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tutarı : 1.000.000. USD

Vade : 6 Ay

İşlem anındaki spot kur : 1,3200

Forward kur : 1,4700

Vadede spot kur : 1,4900

Bu veriler doğrultusunda Bay (A), üç ayın sonunda 1,4700'lık kur üzerinden 1.000.000 USD karşılığında 1.470.000 TL ödeyecektir. Vade tarihindeki spot kur 1,4900 olması durumunda ise Bay (A)'nın bu işlemi karla sonuçlanacak ve tevkifat matrahı aşağıdaki gibi hesaplanacaktır:

Tevkifat Matrahı= Sözleşmeye baz alınan kıymetin piyasa fiyatına göre oluşan değeri (Vadedeki spot kur) - Sözleşmeye baz alınan kıymetin işlem fiyatına göre oluşan değeri (Forward kur)

Tevkifat Matrahı = 1.000.000 USD x(1,4900-1,4700)

= 20.000 TL

4- GEÇİCİ 67'NCİ MADDE KAPSAMINDA VERGİLENDİRME

4.1- Hisse Senetlerinden Elde Edilen Kar Paylarının Vergilendirilmesi

Hisse senedi kar payları Geçici 67'nci madde kapsamı dışındadır. Gelir Vergisi Kanununun 22'nci maddesi hükmü uyarınca, elde edilen kar paylarının yarısı gelir vergisinden istisnadır. Hisse senetleri kar payları üzerinden GVK'nın 'Vergi Tevkifatı' başlıklı 94'üncü maddesinin 6'ncı fıkrasının b bendi kapsamında tevkifat yapıldığından Geçici 67'nci madde kapsamında olmayacaktır.

4.2- Hisse Senetlerinde Alım-Satım Kazançları

Geçici 67'nci maddenin birinci fıkrasında yer alan 6322 sayılı Kanunun⁸ 11'nci maddesiyle değişen hükmüne göre bazı menkul kıymetlerin elden çıkarılması bu madde hükmü dışına çıkarılmıştır.

Buna göre;

- Hazine ve 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerin alım satımı, itfası sırasında elde edilen getirileri ile bunların dönemsel getirilerin tahsilinde,
- Tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri,
- Sürekli olarak fon portföyünün en az %51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin, elden çıkarılmasında Geçici 67'nci madde hükümleri uygulanmayacaktır.

Diğer taraftan yine aynı bent uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için GVK'nın mükerrer 80'inci madde hükümleri uygulanmaz denerek bu durum vergileme rejimi dışına çıkarılmıştır.

Çalışmamızın 2.2. bölümünde ifade edildiği üzere Geçici 67'nci maddenin 10'uncu fıkrasına göre 01.01.2006 tarihinden sonra iktisap edilen hisse senetlerinin alım-satım kazançları tevkifata tabi olacaktır. Konuya ilişkin yine 27.09.2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca söz

⁸ 15.06.2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

konusu oran tüm tam ve dar mükellef gerçek kişiler için %0 olarak belirlenmiştir. Ancak tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasında Geçici 67'nci madde hükümleri uygulanmayacaktır. Diğer taraftan yine aynı bent uyarınca tam mükellef kurumlara ait olup, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören ve bir yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler için GVK'nın mükerrer 80'nci madde hükümleri uygulanmaz denerek bu durum vergileme rejimi dışına çıkarılmıştır.

4.3- Her Nevi Tahvil Gelirleri

Daha önce de ifade edildiği üzere GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 9'uncu fıkrasına göre 01.01.2006 tarihinden itibaren yurt içinde ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin faiz gelirleri ve alım-satım kazançları Geçici 67'nci madde hükümlerine tabidir. Bu hüküm hem özel sektör hem de kamu kesimi tarafından çıkarılan tahvil ve bonolar için geçerli olacaktır.

4.3.1- Faiz Gelirleri

GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 2'nci fıkrasında;

“Bu Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (5) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iratlarından Hazine ve 4749 sayılı Kanuna göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilenler hariç), ödemeyi yapanlarca, banka veya aracı kurumlara veya bunlar aracılığıyla diğer gerçek ve tüzel kişilere ödenenler hariç, % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bankalara veya aracı kurumlara alış bedeli tevsik edilmeksizin teslim edilmiş olan menkul kıymetlerin gelirlerinin ödenmesinde ise ödeme banka veya aracı kurumlar aracılığıyla yapılırsa dahi tevkifat yapılır. Menkul kıymetin bir banka veya aracı kurum aracılığıyla alınmış olması halinde tevkifatta, bu işlemdeki itfa bedeli ile alış bedeli arasındaki fark esas alınır. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.” ifadeleri yer almaktadır.

Buna göre 01.01.2006 tarihinden itibaren yurt içinde ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elde tutulmasından dolayı elde edilen dönemsel getiriler (faiz gelirleri) yukarıda yer alan madde hükmüne göre tevkifata tabi olacaktır. Tevkifat oranı ise 27.09.2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %10 olacaktır.

4.3.2- Alım-Satım Kazançları

01.01.2006 tarihinden itibaren yurt içinde ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından dolayı elde edilen gelirler GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 1'inci fıkrasında; madde hükmüne göre tevkifata tabi olacaktır. Tevkifat oranı ise 27.09.2010 tarih ve 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %10 olacaktır.

4.4- Mevduat Faizleri ve Katılım Bankalarının Katılma Hesabı Karşılığında Verilen Kar Payları

GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 4. fıkrasında;

“ Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralarına yürütülen faizler hariç olmak üzere, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (7), (12) ve (14) numaralı bentlerinde yazılı menkul sermaye iratlarından ödemeyi yapanlarca % 15 oranında vergi tevkifatı yapılır. Bu fıkra kapsamında yapılan tevkifat tutarları 98 inci ve 119 uncu maddelerde belirtilen sürelerde beyan edilir ve ödenir. Bu iratlar üzerinden 94 üncü madde veya Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesi kapsamında ayrıca tevkifat yapılmaz.”

Buna göre 01.01.2006 tarihinden itibaren yabancı para/Türk lirası mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri, söz konusu mevduat hesabı hangi tarihte açılmış olursa olsun yukarıda yer alan madde hükmüne göre tevkifata tabi olacaktır.

Buna göre 2012/4116 sayılı Bakanlar Kurulu Kararınca;⁹

Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizlerden ve katılım bankalarının döviz katılma hesaplarına ödenen kar paylarından;

- Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda %18,
- 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda %15,
- 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %13,

Mevduat Faizlerinden;

- Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda %15,
- 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda %12,
- 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %10,

Katılım bankaları tarafından katılma hesabı karşılığında ödenen kar paylarından;

- Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda %15,
- 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda %12,
- 1 yıldan uzun vadeli hesaplarda %10,

oranlarında tevkifat yapılacaktır.

4.5- Repo Gelirleri

GVK'nın 'Menkul Sermaye İradı' başlıklı 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde repo geliri; "Menkul kıymetleri geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler." şeklinde tanımlanmış menkul sermaye iradidir.

Daha önceki bölümde ifade edildiği üzere GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre GVK'nın 75'inci maddenin ikinci fıkrasının (14) numaralı bendinde yer alan repo ve ters repo işlemleri sonucu elde edilen menfaatler üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

4.6- Menkul Kıymet Yatırım Fonları ile Menkul Kıymetler Yatırım Ortaklıklarından Elde Edilen Gelirler

GVK'nın geçici 67'nci maddesinin 8'inci fıkrasında;

“Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının

⁹ 01.01.2013 tarih ve 28515 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kurumlar Vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları, dağıtılsın veya dağıtılmasın % 15 oranında vergi tevkifatına tâbi tutulur.

Bu kazançlar üzerinden 94 üncü madde uyarınca ayrıca tevkifat yapılmaz. Bu fon veya ortaklıklarının katılma belgelerinin ilgili fona iadesinden elde edilen gelirler ile hisse senetlerinin alım satımından elde edilen kazançlar için yıllık beyanname verilmez. Diğer gelirler nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez. Ticarî işletmeye dahil olan bu nitelikteki gelirler, bu fıkra kapsamı dışındadır.”

5527 sayılı Kanunla¹⁰ Geçici 67’nci maddesinin (8) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının kurumlar vergisinden istisna edilmiş olan portföy kazançları üzerinden yapılacak tevkifat uygulamasına borsa yatırım fonları, konut finansman fonları ve varlık finansman fonları da dahil edilmiştir.

Buna göre, Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonları (borsa yatırım fonları, konut finansmanı fonları ve varlık finansman fonları dahil) ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliği kazançları üzerinden;

- Borsa yatırım fonları ile konut finansman fonları ve varlık finansman fonları için %0,
- Yukarıda yer alan bent dışında kalanlar için 01.10.2006 tarihine kadar uygulanmak üzere %10, 01.10.2006 tarihinden itibaren uygulanmak üzere %0, oranında tevkifat yapıcıdır.

Menkul kıymetler yatırım fonlarının alakalı olduğu fona iadesi ve menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri alım-satımından elde edilen gelirler, tevkifat kapsamında olmayacaktır.

Ancak sürekli olarak fon portföyünün en az %51’i İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirler, tevkifat kapsamında olmayacaktır.

4.7- Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerinden Elde Edilen Gelirler

GVK’nın geçici 67’nci maddesinin 14’üncü fıkrasında:

“Türkiye’de kurulu vadeli işlem ve opsiyon borsalarında 31.12.2008 tarihine kadar yapılan işlemlerden elde edilen kazançlar için (1) numaralı fıkarda belirtilen tevkifat oranı sıfır olarak uygulanır. Tam ve dar mükellef kurumların (Türkiye’de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunmayanlar hariç) aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından bu madde hükmü uygulanmaz. Şu kadar ki banka ve benzeri finans kurumları için Türkiye’de işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla faaliyette bulunma şartı aranmaz.”

Bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de dahil olmak üzere, para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak ve/veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri Geçici 67’nci madde uygulamasında diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilecektir.

¹⁰ 07.07.2006 tarih ve 26221 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5- GEÇİCİ 67'NCİ MADDE KAPSAMINDAKİ KAZANÇLARIN TİCARİ FAALİYET KAPSAMINDA ELDE EDİLMESİ

Geçici 67'nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan gelirlerin ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi halinde bu gelirler ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirileceğinden ticari kazançla ilgili olarak verilen beyannameye dahil edilecektir.

Nitekim GVK'nın 'Menkul Sermaye İradı' başlıklı 75'inci maddesinin sonuna 'Yukarıda yazılı iratlar, bunları sağlayan sermaye sahibinin ticari faaliyetine bağlı bulunduğu takdirde, ticari kazancın tespitinde nazara alınır.' şeklinde bir hüküm konulmuş; buna göre elde edilen menkul sermaye iratlarının ticari faaliyet kapsamında elde edilmesi durumunda ticari kazançla ilişkin hükümlerin uygulanacağı ifade edilmiştir. Ayrıca Geçici 67'nci maddenin 7'nci fıkrasında; "Ticarî faaliyet kapsamında elde edilen gelirler ticarî kazanç hükümleri çerçevesinde kazancın tespitinde dikkate alınır ve tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler, 94'üncü madde kapsamında tevkif edilen vergilerin tâbi olduğu hükümler çerçevesinde tevkifata tâbi kazançların beyan edildiği beyannamelerde hesaplanan vergiden mahsup edilir." denerek söz konusu kazancın ticari kazanç kapsamında elde edilmesi durumunda ticari kazancın tespitine ait hükümlere tabi olduğu hüküm altına alınmıştır.

Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan gelir vergisinden Geçici 67'nci madde hükmü gereğince tevkif edilen vergi GVK'nın 121'inci maddesine göre mahsup edilecektir. Mahsup sonrası kalan bir tutarın bulunması halinde bu tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilecektir.

Ayrıca Kurumlar Vergisi Kanununun Geçici 1'inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre; *"Bu Kanun uyarınca vergi kesintisine tâbi tutulmuş kazanç ve iratlar üzerinden, Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesi uyarınca ayrıca kesinti yapılmaz. Ve 2 nci fıkrasına göre Gelir Vergisi Kanununun geçici 67 nci maddesi uyarınca vergi kesintisine tâbi tutulmuş kazanç ve iratlar üzerinden, bu Kanun uyarınca ayrıca kesinti yapılmaz."* denilerek Geçici 67'nci maddenin aynı hükümler bulunduğu durumlarda kurumlar vergisi mükelleflerinin elde ettiği kurum kazancı açısından da öncelikli olduğu hüküm altına alınmıştır.

6- İHTİYARİ BEYAN ve ZARAR MAHSUBU

Geçici 67'nci maddenin 4'üncü fıkrasında; *"(1), (2), (3) ve (4) numaralı fıkra hükümleri uyarınca tevkifata tâbi tutulan kazançlar için gerçek kişilerce yıllık veya münferit beyanname verilmez. Diğer gelirler dolayısıyla verilecek yıllık beyannameye bu gelirler dahil edilmez."* denerek geçici 67'nci madde kapsamında tevkifata tabi tutulan kazançlar için yıllık veya münferit beyanname verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Geçici 67'nci maddenin 11'inci fıkrasında; *"Dar mükellefler de dahil olmak üzere, bu madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık veya münferit beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kazançlar için takvim yılı itibarıyla yıllık beyanname verilebilir. Beyan edilen gelirden, aynı türden menkul kıymetler için yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilir. Beyan edilen gelir üzerinden % 15 oranında vergi hesaplanır. Hesaplanan vergiden yıl içinde tevkif edilen vergiler mahsup edilir, mahsup edilemeyen tutar genel hükümler çerçevesinde red ve iade edilir. Şu kadar ki, mahsup edilemeyen zararlar izleyen takvim yıllarına devredilemez."* hüküm altına alınmıştır.

Buna göre üçer aylık vergilendirme dönemleri itibariyle takvim yılını aşmamak kaydıyla zararların aracı kurum veya banka bazında mahsup edilmesi mümkündür. Bu beyanname mükellefler tarafından zorunlu olarak değil ihtiyari olarak verilecektir.

GVK 263 seri numaralı Genel Tebliğinde¹¹ söz konusu beyanın sadece Geçici 67'nci madde kapsamındaki menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasına ilişkin olarak verilebileceği, faiz ve itfa gelirlerinin beyan kapsamı dışında olduğu ifade edilmiştir.

İhtiyari beyannamede uygulanacak olan vergi oranı, Geçici 67'nci maddenin 11'inci fıkrasında %15 olarak belirlenmiş olup, söz konusu oran 27/04/2012 tarih ve 2012/3141 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı¹² ile 18/05/2012 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, Borsa İstanbul'da işlem gören aracı kuruluş varantları dahil olmak üzere hisse senetleri ve hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar için %0, diğer kazançlar için %10 olarak belirlenmiştir.

Geçici 67'nci maddenin 11'inci fıkrasında; *“Üç aylık dönem içerisinde aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı ile ilgili olarak birden fazla alım satım işlemi yapılması halinde tevkifatın gerçekleştirilmesinde bu işlemler tek bir işlem olarak dikkate alınır. Aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı alım satımından doğan zararlar takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen dönemlerin tevkifat matrahından mahsup edilir.”* hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, aynı türden menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin vergilendirme dönemi içinde alım satımı işlemlerinden doğan zararlar, doğan karlardan indirilebilecektir. Tekrar etmek gerekirse zarar mahsubunun iki önemli şartı vardır;

- Mahsuba konu olacak kar ve zarara kaynaklık eden işlemin alım satımdan kaynaklı olması gerekir.
- Kardan mahsup edilecek zararın aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracının alım satımından kaynaklı olması gerekir.

Aynı tür menkul kıymetler GVK 269 seri numaralı¹³ ve 282 seri numaralı¹⁴ Genel Tebliğler uyarınca şu şekilde ayrıma tabi tutulmuştur.

- Sabit getirili menkul kıymetler,
- Değişken getirili menkul kıymetler,
- Diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları,
- Yatırım fonu katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri.

Tahvil ve bonolar sabit getirili menkul kıymetler sınıfındadır. Hisse senetleri ise değişken getirili menkul kıymetler sınıfındadır. Tahvil ve bonolar değişken faizli, döviz, altına veya başka bir değere endeksli olması durumunda dahi sabit getirili menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları değerlendirilecektir.

Geçici 67'nci madde kapsamında aynı tür menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı işlemleriyle ilgili olarak ortaya çıkan ve bir takvim yılı aşılmamak kaydıyla izleyen üçer aylık dönemlere devri

¹¹ 08.03.2007 tarih ve 26456 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹² 18.05.2012 tarih ve 28296 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³ 06.12.2008 tarih ve 27076 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁴ 19.01.2012 tarih ve 28178 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

öngörülen zararların mahsubu açısından önem taşıyan bu sınıflandırmaya göre, menkul kıymetlere bağlı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri menkul kıymetin dahil olduğu sınıf içinde değerlendirilecek, menkul kıymete bağlı olmaksızın yapılan işlemler ise “Diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları” sınıfı kapsamında değerlendirilecektir.

Bu kapsamda, hisse senedi ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senedi ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak ihraç edilen aracı kuruluş varantları hisse senetlerinin dahil olduğu değişken getirili menkul kıymetler sınıfında değerlendirilecektir.

Vergilendirme döneminin üçer aylık dönemler itibarıyla belirlendiği daha önce ifade edilmişti. Vergilendirme dönemi itibarıyla alım satım işlemlerinin zararlar sonuçlanması halinde son vergilendirme dönem hariç olmak üzere bir vergilendirme döneminde mahsup edilemeyen zarar ertesi döneme aktarılabilir. Ancak, takvim yılındaki son vergilendirme döneminde mahsup edilemeyen zararın ertesi yıla ait olan vergilendirme dönemlerine aktarılması mümkün değildir.

Örnek: Bay Ahmet Lukunku 2012 yılında (A) Bankası aracılığıyla yapmış olduğu menkul kıymet alım-satımına ilişkin bilgiler aşağıdadır.

Tarih	Menkul Kıymet Türü	Kar/Zarar(Matrah)	Tevkifat Oranı(%)	Vergi
Ocak	Tahvil	5000	10	500
Şubat	Tahvil	-3000	10	-
Şubat	Hisse Senedi	15000	0	0
Mart	Hisse Senedi	-20000	0	-
Mart	Yat. Fon. Kat. Belg.	8000	10	800
Mart	Yat. Fon. Kat. Belg.	- 2000	10	-

Buna göre zarar mahsubu yapılabilmesi için menkul kıymetleri türüne göre ayırmak gerekmektedir.

Menkul Kıymet Türü	Kar/Zarar(Matrah)	Tevkifat Oranı(%)	Hes. Vergi	Tevkif Edilen Vergi	İade Tutarı
Değişken Getirili (Hisse Senedi)	-5000	0	0	0	-
Sabit Getirili (Tahvil)	2000	10	200	500	300
Yatırım Fonu Katılma Belgeleri	6000	10	600	800	200

Mükellef ihtiyari beyan ile söz konusu işlemlerini beyan etmesi durumunda yukarıdaki tablodaki zarar mahsupları neticesinde 2012 yılında 500 TL’lik iade hakkı ortaya çıkacaktır.

7- SONUÇ

Bu çalışmamızda GVK'nın Geçici 67'nci madde ile getirilen düzenlemelere yer verilmiş ve söz konusu maddenin uygulanması ile ilgili örneklerle durum açıklanmaya çalışılmıştır.

Bundan önceki düzenlemelerde menkul kıymetlerden elde edilen gelirler, elde edenin beyanı yoluyla vergilendirilirken, Geçici 67'nci madde ile, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası aracı üzerinden gelir elde edilmesine aracılık eden kurumlara, gelirleri elde edenler adına, tevkifat yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Diğer taraftan menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasına yönelik olarak mükelleflere ihtiyari olarak beyan verme hakkı tanınarak, zarar mahsubu yapma imkanı getirilmiştir.

Sonuç olarak söz konusu düzenleme ile yapılan köklü değişiklikler değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
- 4389 sayılı Bankalar Kanunu
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 5281 sayılı Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 5527 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun Geçici 67'nci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 6322 Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
- 2012/3141 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
- 2012/4116 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
- 257 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 263 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 279 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği
- 282 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği